

Ecologisch Onderzoek

Laageind 14 te Driebruggen

Watersnip-rapport 15A009

Colofon

Titel	Ecologisch Onderzoek
Subtitel	Laageind 14 te Driebruggen
Status rapport	Eindrapportage
Projectnummer	15A009
Datum uitgave	September 2015
Samenstellers	Amy van den Brink, adviseur Watersnip Advies John van Gemeren, senior adviseur Watersnip Advies
Foto's	Watersnip Advies
Naam en adres opdrachtgever	ERA de Koning Makelaardij Haven 6 3441 AS Woerden
Contactpersoon opdrachtgever	Dhr. J. de Koning

Alle auteursrechten ten aanzien van dit rapport worden uitdrukkelijk voorbehouden. Niets uit dit rapport mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook zonder de voorafgaande schriftelijke toestemming van Watersnip Advies, noch mag het zonder een dergelijke toestemming worden gebruikt voor enig ander werk dan waarvoor het is vervaardigd.

Inhoudsopgave

1	INLEIDING	6
2	TOETSINGSKADER	8
2.1	EUROPESE RICHTLIJNEN	8
2.2	LANDELIJK NATUURBELEID- EN WETGEVING	8
2.2.1	<i>Natuurbeschermingswet 1998</i>	8
2.2.2	<i>Flora- en Faunawet</i>	8
2.2.3	<i>Natuurnetwerk Nederland</i>	10
2.2.4	<i>Visie Ruimte en Mobiliteit (2014) en Compensatie Natuur, Recreatie en Landschap Zuid-Holland (2013)</i>	11
3	LOCATIEBESCHRIJVING	14
3.1	HUIDIGE SITUATIE	14
3.2	PLANNEN	14
4	ECOLOGISCH ONDERZOEK	15
4.1	METHODE	15
4.2	FLORA	15
4.3	FAUNA	16
4.3.1	<i>Vogels</i>	16
4.3.2	<i>Vissen</i>	18
4.3.3	<i>Amfibieën</i>	19
4.3.4	<i>Zoogdieren</i>	19
4.3.5	<i>Vleermuizen</i>	19
4.3.6	<i>Reptielen</i>	21
4.3.7	<i>Overige soorten</i>	21
5	CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN	23
5.1	CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN	23
5.2	ALGEMENE ZORGPLICHT	25
6	BRONNEN	27

1 Inleiding

Er staat een nieuwe ruimtelijke ontwikkeling in de planning voor de locatie Laageind 14 te Driebruggen. In het kader van de voorliggende plannen wordt een deel van de bestaande bebouwing gesloopt. Er wordt water gegraven en een deel van het bestaande water wordt gedempt.

In 2013 was ERA de Koning Makelaardij voornemens vier nieuwe woningen te bouwen op deze locatie. In dat verband heeft Watersnip Advies in juni 2013 een ecologisch onderzoek verricht in het plangebied (Watersnip Advies rapport 13A021). Inmiddels zijn de plannen gewijzigd. Het rapport uit 2013 heeft nog geldigheid maar dient geactualiseerd te worden.

De initiatiefnemer van de voorgenomen plannen dient te verkennen of er mogelijk schadelijke gevolgen zijn voor beschermde natuurwaarden in het plangebied. Daarbij wordt onderscheid gemaakt tussen beschermde planten- en diersoorten en beschermde gebieden.

Concreet betekent het dat nagegaan moet worden of:

- Er overtreding van de verbodsbepalingen voor beschermde soorten plaatsvindt (toetsing Flora- en Faunawet).
Beschermde plantensoorten mogen niet vernietigd of beschadigd worden. Beschermde diersoorten mogen niet gedood, verwond of opzettelijk verontrust worden. Daarnaast mogen hun nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfsplaatsen niet beschadigd, vernield, uitgehaald, weggenomen of verstoord worden en mogen hun eieren niet vernietigd of vernield worden;
- Er mogelijke significante gevolgen zijn voor beschermde gebieden (toetsing Natuurbeschermingswet 1998);
- Er wezenlijke waarden en kenmerken van het Natuurnetwerk Nederland aangetast worden (Toepassing Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte, Compensatiebeginsel Natuur, Recreatie en Landschap).

Om te onderzoeken of bovenstaande bepalingen overtreden of aangetast worden dient het plangebied onderzocht te worden, middels een bureaustudie en onderzoek naar de aanwezige flora en fauna door een deskundige op het gebied van ecologie.

In mei en juni 2013 hebben gekwalificeerde medewerkers van Watersnip Advies een Flora- en fauna-inventarisatie verricht in het plangebied. Hierbij werd met name gelet op het voorkomen van beschermde planten- en diersoorten. Daarnaast zijn de verschillende biotopen binnen het plangebied beoordeeld met betrekking tot potentieel voorkomende beschermde soorten. In maart 2015 is er op grond van de inmiddels gewijzigde plannen opnieuw een veldbezoek gebracht aan het huidige plangebied, waarbij gelet is op veranderingen sinds het vorige onderzoek uit 2013.

Dit rapport is de geactualiseerde versie van het eerdere rapport van juni 2013.

Het geeft een overzicht van de aanwezige en verwachte flora en fauna in het plangebied. Vervolgens wordt aangegeven of er bij het realiseren van de nieuwbouwplannen schade verwacht wordt aan beschermde soorten. Met het oog op de algemene zorgplicht worden waar mogelijk maatregelen beschreven gericht op het voorkomen van schade.

2 Toetsingskader

2.1 Europese richtlijnen

Binnen de Europese Unie vormt de Natura2000 een netwerk van beschermde natuurgebieden. Het doel van deze gebieden is het behoud van de biodiversiteit in Europa. Het beschermen van kwetsbare planten en dieren en hun leefgebieden is hierbij het uitgangspunt. Deze richtlijnen zijn in Europa uitgewerkt in de Vogel- en Habitatrichtlijn. In de Nederlandse wetgeving zijn deze geïmplementeerd in de natuurbeschermingswet (gebiedsbescherming paragraaf 2.2.1) en de Flora- en faunawet (soortenbescherming paragraaf 2.2.2).

2.2 Landelijk natuurbeleid- en wetgeving

2.2.1 *Natuurbeschermingswet 1998*

De Natuurbeschermingswet 1998 is opgesteld voor de bescherming van natuurgebieden in Nederland, zoals Beschermde Natuurmonumenten en Natura2000-gebieden. In de Natuurbeschermingswet wordt bepaald wat mag en niet mag in de beschermde gebieden. Activiteiten die mogelijk negatieve gevolgen hebben voor de waarden van het gebied mogen niet plaatsvinden zonder vergunning. Het plangebied maakt geen onderdeel uit van een Natura2000-gebied of beschermd natuurmonument.

Het dichtstbijzijnde Natura2000-gebied, 'Broekvelden-Vettenbroek & Polder Stein' ligt op ongeveer 1,3 kilometer afstand van het plangebied. Vanwege de afstand tot het plangebied zullen de geplande werkzaamheden geen directe invloed hebben op deze Natura2000-gebieden.

De doelsoorten van Natura2000-gebied 'Broekvelden-Vettenbroek & Polder Stein' zijn Krakeend, Slobeend, Smient en Kleine zwaan. Met name de soorten Krakeend, Slobeend en Smient foerageren ook buiten het Natura2000-gebied. Van de Kleine zwaan is bekend dat deze dat niet doet. Het plangebied ligt binnen de actieradius van de doelsoorten.

Het plangebied zelf, dat zich binnen het bebouwingslint van het Laageind bevindt, is echter niet geschikt voor deze soorten. Het terrein is grotendeels verhard is er vinden bedrijfs-activiteiten plaats.

De aangrenzende weilanden zijn wel geschikt als foerageergebied voor de Smient. De voorgenomen werkzaamheden beperken zich echter tot het plangebied. Het foerageergebied van de Smient zal dus door de voorgenomen plannen niet kleiner worden t.o.v. het huidige gebied waar deze soort reeds foerageert. Voor de andere soorten (Krakeend en Slobeend) geldt dat deze over het algemeen nog verder van menselijke activiteiten vandaan blijven. Deze soorten zijn tijdens de veldbezoeken niet aangetroffen, ook niet tijdens het veldbezoek van juni 2013, toen het voor onderzoek naar voorkomen wel de juiste tijd van het jaar betrof. Er wordt daarom geen schade verwacht aan de doelsoorten van het Natura2000-gebied.

2.2.2 *Flora- en Faunawet*

Op 1 april 2002 is de Flora- en faunawet (FF-wet) van kracht geworden. De Flora- en faunawet is opgesteld om in het wild voorkomende planten- en diersoorten te beschermen. Van de 36.000 soorten die in Nederland voorkomen zijn er ongeveer 500 beschermd voor de wet.

Werkzaamheden die schade kunnen veroorzaken aan soorten zijn, o.a; (ver)bouwen, slopen, of wegen aangelegd, water dempen en graven. Voor werkzaamheden die geen schade veroorzaken aan beschermde soorten, hoeft vooraf niets geregeld te worden. Als het echter onmogelijk is om schade aan beschermde soorten te voorkomen, dan moet vooraf bepaald worden of er een vrijstelling geldt of dat er een ontheffing moet worden aangevraagd.

De voorwaarden verbonden aan een vrijstelling of ontheffing zijn afhankelijk van de mate van bescherming van de planten- en diersoorten die binnen het plangebied voorkomen. De soorten zijn onderverdeeld in drie categorieën: algemeen beschermde soorten (tabel 1 FF-wet), overige soorten (tabel 2 FF-wet) en streng beschermde soorten (tabel 3 FF-wet). Soorten uit tabel 3 zijn tevens ingedeeld in beschermde soorten die vallen onder het Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten en beschermde soorten die vallen onder Bijlage IV van de Habitatrictlijn.

Wanneer in geval van ruimtelijke ontwikkeling en inrichting schade ontstaat aan beschermde planten en dieren, geldt voor de algemeen beschermde soorten uit tabel 1 een vrijstelling. Ook voor de soorten uit tabel 2 kan een vrijstelling gelden, onder voorwaarde dat er gehandeld wordt volgens een door het ministerie van Economische Zaken goedgekeurde gedragscode. Wanneer het opstellen van een gedragscode niet mogelijk is of niet voldoende blijkt te zijn, moet voor de beschermde soorten uit tabel 2 een ontheffing worden aangevraagd bij de Rijksdienst van Ondernemend Nederland. Voor soorten in tabel 3 dient een ontheffing aangevraagd te worden op grond van een wettelijk belang uit het Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten of een wettelijk belang uit de Habitatrictlijn. Deze wettelijk omschreven belangen zijn:

- Bescherming van flora en fauna;
- Volksgezondheid of openbare veiligheid;
- Dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en voor het milieu wezenlijke gunstige effecten;
- Uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling (niet van toepassing bij soort van bijlage IV van Habitatrictlijn).

Een ontheffing wordt alleen toegekend als de werkzaamheden het voortbestaan van de soort niet in gevaar brengen.

NB. Binnen afzienbare tijd gaat de aanvraag van ontheffingen naar het Provinciaal samenwerkingsverband, Bij Twaalf. Indien de flora en faunawet is aangehaakt bij de omgevingsvergunning blijft de gemeente het bevoegd gezag en aanspreekpunt.

Door het nemen van (mitigerende) maatregelen kan een ontheffingsaanvraag in de meeste gevallen voorkomen worden. Deze maatregelen dienen voorafgaande aan de werkzaamheden uitgevoerd te worden om zo de functionaliteit van het plangebied voor de beschermde soort(en) ten allen tijden te behouden. Het gaat daarbij dus om het voorkomen van schade.

Deze mitigerende maatregelen dienen opgesteld te worden door of in samenwerking met een ter zake kundige.

Ook het integreren van ecologische maatregelen in onderdelen van het plan met het oog op consolideren van het leefgebied voor populaties kunnen een ontheffingsaanvraag voorkomen.

In het kader van de Flora- en faunawet zijn alle vogels beschermd. Tijdens het broedseizoen zijn de nesten van alle vogels beschermd en mogen niet verontrust worden. Nesten van sommige vogelsoorten zijn jaarrond beschermd. Ten aanzien van jaarrond beschermde nesten onderscheidt de FF-wet vijf categorieën: nesten die buiten het broedseizoen in gebruik zijn als vaste rust- en verblijfplaats (1), nesten van koloniebroeders die jaarlijks dezelfde vaste broedplaats hebben (2), nesten van vogels die niet in kolonie broeden maar wel jaarlijks dezelfde vaste broedplek hebben (3), nesten van vogels die jaarlijks gebruik maken van hetzelfde nest (4) en ten slotte nesten van vogels die geneigd zijn terug te keren naar de broedplek van het vorige jaar, maar wel flexibel genoeg zijn om zich elders te vestigen indien nodig (5). De nesten van de vogelsoorten van categorie 1 t/m 4 zijn jaarrond beschermd. De nesten van de soorten in categorie (5) zijn jaarrond beschermd als er onvoldoende alternatieven zijn of als zwaarwegende feite of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen.

Overigens geldt voor alle planten- en diersoorten de algemene zorgplicht uit artikel 2 van de FF-wet. Deze bepaalt dat een ieder die weet dat zijn of haar handelen nadelige gevolgen kan hebben voor flora en/of fauna, verplicht is om maatregelen te nemen (voor zover redelijkerwijs kan

worden gevraagd) die deze negatieve gevolgen zoveel mogelijk voorkomen, beperken of ongedaan maken. De zorgplicht kan gezien worden als algemene fatsoenseis die voor iedereen geldt.

Een uitgebreide beschrijving van de flora en fauna binnen het plangebied is te vinden in hoofdstuk 4.

2.2.3 Natuurnetwerk Nederland

Het Natuurnetwerk Nederland in de wet benoemd als de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) is een netwerk van natuurgebieden in Nederland om de biodiversiteit te behouden en te versterken. Via dit netwerk kunnen planten en dieren zich verspreiden, waardoor de kans op uitsterven verkleind wordt. De EHS bestaat uit:

- Natura 2000 gebieden;
- bestaande natuurgebieden, zoals de Nationale Parken;
- gebieden waar nieuwe natuur aangelegd wordt;
- landbouwgebieden, die beheerd worden volgens agrarisch natuurbeheer en;
- grote wateren, zoals meren, rivieren, de kustzone van de Noordzee en Waddenzee.

Kaart 8: Ecologische hoofdstructuur en Natura2000

- ||||| Natura2000-gebied ⓘ
- ecologische hoofdstructuur (EHS) ⓘ

Figuur 1: Ecologische hoofdstructuur en Natura2000 in de omgeving van het plangebied (met rode cirkel aangegeven).

De Ecologische Hoofdstructuur (EHS) is geïntroduceerd in het Natuurbeleidsplan van 1990, en via de planologische kernbeslissing Nota Ruimte van de voormalige Ministeries van VROM, LNV, V&W en EZ (2006) voortgezet in de Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte, opgesteld door het Ministerie van I&M (2012). In 1995 werden de doelsoorten en natuurdoeltypen gedefinieerd, die in 2000 werden doorgevoerd in de provinciale plannen. Vanaf 2014 zijn de provincies verantwoordelijk voor de uitvoering van de EHS.

De natuur in de EHS is beschermd middels een 'nee, tenzij'-regime. Binnen de EHS zijn nieuwe projecten, plannen en handelingen met een significant negatief effect op de wezenlijke kenmerken en waarden van de EHS niet toegestaan, tenzij er sprake is van een groot openbaar belang en reële alternatieven ontbreken. Eventuele schade moet zoveel mogelijk worden gemitigeerd en/of gecompenseerd.

Het plangebied maakt geen deel uit van EHS-gebied (zie figuur 1). Er zijn ook geen bijzondere landschapselementen aanwezig in het plangebied.

Op ongeveer 700 meter ten westen van het plangebied ligt het EHS-gebied Enkele Wiericke. En aan de oostkant ligt een ecologische verbindingszone. Deze gebieden liggen echter op een ruime afstand van het plangebied. De geplande werkzaamheden zullen dus geen schade veroorzaken aan het EHS-gebied of de verbindingszone.

2.2.4 Visie Ruimte en Mobiliteit (2014) en Compensatie Natuur, Recreatie en Landschap Zuid-Holland (2013)

Op 9 juli 2014 is de Visie ruimte en mobiliteit (VRM) vastgesteld door de Provinciale Staten. Deze visie geeft op regionaal niveau invulling aan de ruimtelijke ordening en maatregelen op het gebied van verkeer en vervoer.

De belangrijkste doelen van deze nieuwe visie zijn:

- Ruimte bieden aan ontwikkelingen;
- Aansluiten bij de maatschappelijke vraag naar woningen, bedrijfsterreinen, kantoren, winkels en mobiliteit;
- Allianties aangaan met maatschappelijke partners;
- Minder toetsen op regels en meer sturen op doelen.

De Visie ruimte en mobiliteit bestaat uit: De Visie ruimte en mobiliteit, het Programma mobiliteit, het Programma ruimte en de Verordening ruimte 2014.

Het ontwikkelen van nieuwe plannen kan inbreuk maken op te beschermen waarden in het landschap. In sommige gevallen is het noodzakelijk dat er compensatie plaatsvindt als er specifieke natuur-, recreatie- of landschapswaarden verloren gaan. GS heeft hiervoor in mei 2013 de beleidsregel compensatie natuur, recreatie en landschap Zuid-Holland 2013 vastgesteld). Deze beleidsregel is opgenomen in de Visie ruimte en mobiliteit.

In deze beleidsregel is voor een aantal gebieden compensatie noodzakelijk bij het verlies van ecologische waarden. Dit zijn;

- de Ecologische Hoofdstructuur;
- de belangrijke weidevogelgebieden;
- de recreatiegebieden om de stad;
- strategische reservering natuur;
- de karakteristieke landschapselementen.

Biopen voor Rode lijstsoorten zijn niet langer compensatieplichtig.

Een aantal van de bovenstaande elementen is in de omgeving van het plangebied aanwezig. De EHS is reeds genoemd in paragraaf 2.2.3.

Op ongeveer 50 meter van het plangebied ligt een 'belangrijk weidevogelgebied' (zie figuur 2). Deze weidevogelgebieden zijn compensatieplichtig als er sprake is van grootschalige ruimtelijke ontwikkelingen, zoals de aanleg van infrastructuur of de uitbreiding van

woongebieden plaatsvinden buiten de bebouwingscontour. De geplande nieuwbouw blijft binnen het reeds bestaande bebouwingslint van het Laageind en zal niet verder naar achter geplaatst worden. De bij het onderzoek in 2013 aangetroffen weidevogels (zie hoofdstuk 4.3.1) zaten reeds op enkele honderden meters van de huidige bebouwing en deze afstand zal in de toekomst niet kleiner worden. Het daadwerkelijk gebruikte deel van het weidevogelgebied zal dus niet in omvang afnemen.

Figuur 2: Aanwezige EHS en andere landschappelijke elementen in de omgeving van het plangebied (plangebied met rode stip aangegeven)

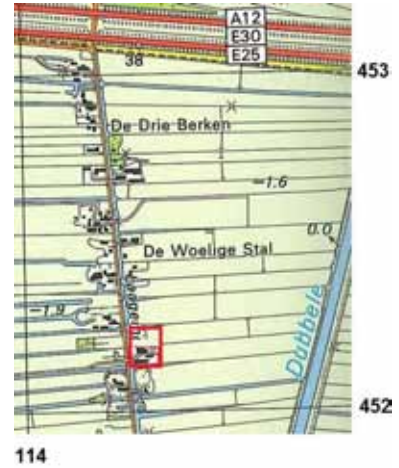
3 Locatiebeschrijving

3.1 Huidige situatie

Het plangebied ligt in het kilometervak met de Amersfoortse coördinaten: 114-452.

Op het terrein staan een boerenwoning met oude stal, een hooiberg met daarachter enkele schuren, een tweetal koeienstallen en een gierput.

Het plangebied bestaat voor een groot deel uit verharding met langs de sloot nabij het Laageind een hoge bomenrij en een kleine boomgaard. Ook achter de koeienstallen staat een rij met bomen. Ten oosten van de huidige bebouwing liggen twee weidepercelen met sloten. Een klein gedeelte aan de westkant van deze percelen valt binnen het plangebied (zie figuur 4).

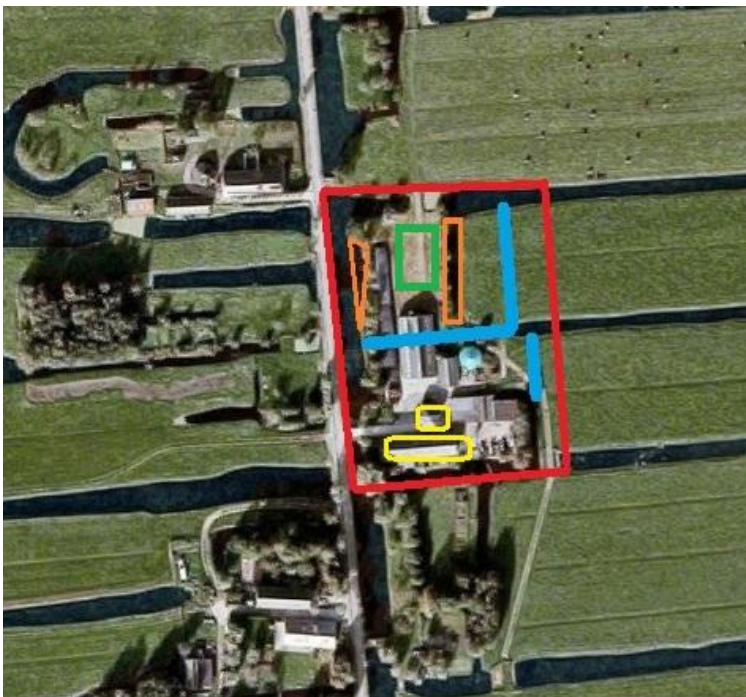
114

Figuur 3: Locatie plangebied

3.2 Plannen

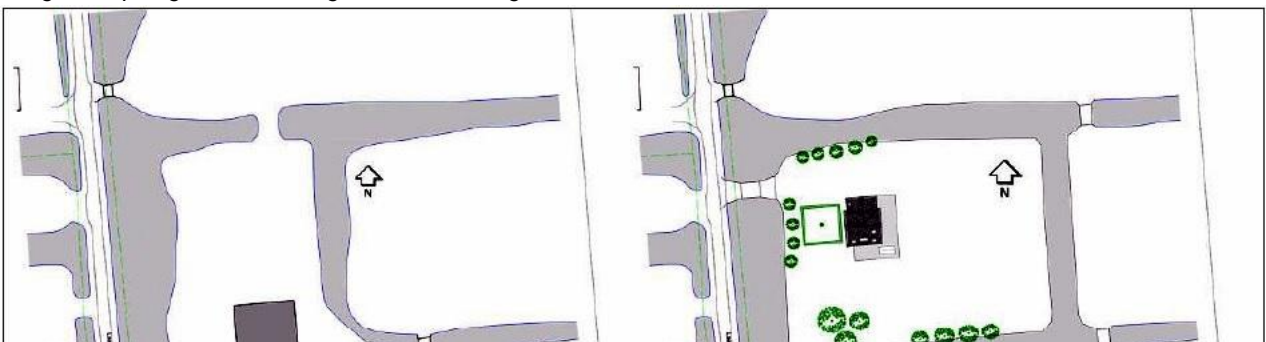
Het huidige kavel wordt gesplitst, zodat er twee nieuwe kavels ontstaan. Daartoe wordt op twee plaatsen een slootgedeelte gedempt en op eveneens twee plaatsen nieuw water gegraven (zie figuur 4). Het kavel aan de noordkant krijgt een verbinding met de weg door middel van een brug. Op dit kavel wordt een woning met schuur gerealiseerd.

De huidige boerderij met aangrenzende stal en de hooiberg blijven behouden. De overige bebouwing wordt gesloopt. Van de in het plangebied aanwezige bomen wordt een deel geroid. De houtwal aan de westzijde blijft bij de vigerende plannen in tact.

- plangebied
- nieuw water
- dempen
- bebouwing blijft gehandhaafd
- nieuwbouw

Figuur 4: plangebied en voorgenomen maatregelen

4 Ecologisch onderzoek

4.1 Methode

Voordat begonnen is met het verkennend veldonderzoek, is een korte, grondige bureaustudie uitgevoerd, waarbij diverse internetsites, relevante artikelen en verspreidingskaarten (o.a. RAVON) zijn geraadpleegd, om te bepalen welke (streng) beschermde planten- en diersoorten in het plangebied zouden kunnen voorkomen. De bureaustudie dient ertoe een meer gerichte, effectieve en efficiënte veldinventarisatie te kunnen uitvoeren.

De veldinventarisaties zijn uitgevoerd door gekwalificeerde medewerkers van Watersnip Advies. De eerste inventarisaties hebben plaatsgevonden op woensdag 29 mei van 21.30 – 23.00 uur, op vrijdag 31 mei, op vrijdag 7 juni 2013 en op donderdag 20 juni van 22.40 - 23.45 uur (windstil, ongeveer 20°C opkomende mist, wassende maan).

In verband met de actualisering van het rapport heeft op vrijdag 27 maart 2015 opnieuw een veldbezoek plaatsgevonden, van 9.00-10.00 uur (wind matig tot vrij krachtig, 6 °C, bewolkt).

Zowel tijdens de inventarisatie op 31 mei 2013 als bij het veldbezoek van 27 maart 2015 is ook een visinventarisatie uitgevoerd. Hierbij is met een schepnet (RAVON, model Poldervis) vanaf de kant gevist, waarbij het net zover mogelijk in het water werd gebracht en daarna langs de bodem naar de kant werd getrokken. Bemonstering van de sloten heeft om de 10 tot 20m plaatsgevonden. Tevens is tijdens de inventarisaties op 29 en 31 mei 2013 en bij het veldbezoek op 27 maart 2015 een indicierend vooronderzoek uitgevoerd met betrekking tot vleermuizen. Hierbij is middels de checklist van het Vleermuisprotocol van de Gegevensautoriteit Natuur geïnventariseerd welke functies het plangebied ten aanzien van vleermuizen zou kunnen vervullen.

4.2 Flora

Tijdens het veldbezoek op 31 mei 2013 is een inventarisatie gedaan van de vegetatie binnen het plangebied. De volgende situatie is hierbij aangetroffen:

'Rond de bestaande boerderij ligt een siertuin met enkele grote treurwilgen. Aan de voorzijde van het perceel ligt een kleine boomgaard met appel- en perenbomen.

Daarnaast ligt de houtwal met onder andere Beuk, Vlier, Berk, Esdoorn en Zomereik. In de kleine houtwal achter de koeienstallen staat voornamelijk Es. De rest van het perceel bestaat voornamelijk uit verharding met op enkele locaties wat kruiden, zoals Brandnetel, Harig wilgenroosje, Viool en Vergeet-mij-niet.

De weilandpercelen bestaat voornamelijk uit Engels raaigras, met op enkele locaties Pinksterbloem, Ridderzuring, Vossenstaart, Scherpe boterbloem en Paardenbloem. Langs de sloten staat Waterweegbree en Liesgras. Op enkele locaties in de sloten is Gele plomp en Haarfonteinkruid aangetroffen.

Bij het veldbezoek van 27 maart 2015 kon vanwege de periode van het jaar slechts een inschatting gemaakt worden van de aanwezige planten- en kruidensoorten. Gezien het feit dat de omstandigheden binnen het plangebied niet ingrijpend veranderd zijn mag aangenomen worden dat er hierin geen grote veranderingen zijn opgetreden. De houtwal aan de westzijde van het plangebied bleek recentelijk flink gedund te zijn (zie figuur 6). De Vlier is uit de wal verwijderd. De houtwal achter de koeienstallen, die voornamelijk uit Es bestond, is kort gezet (zie figuur 7).

Er zijn binnen het plangebied geen beschermde plantensoorten aangetroffen. Deze worden ook niet verwacht omdat er binnen het plangebied geen geschikte biotopen zijn voor beschermde soorten.

Figuur 7: de kort gezette houtwal met essen achter de stallen.

4.3.1 Vogels

Bij het veldonderzoek in mei en juni 2013 zijn rond de bestaande boerderij een aantal algemeen beschermde vogelsoorten waargenomen zoals, Vink, Tjiftjaf, Houtduif en Spreeuw. Het viel op

Figuur 8: Locatie spreeuwennest

dat het binnen het plangebied opvallend stil was als het om vogels gaat, wat opmerkelijk was, vanwege de aanwezigheid van een hoge houtwal. Er is één maal een overvliegende Boerenzwaluw waargenomen. In de stal tegen het woonhuis bevond zich op dat moment een spreekwennest tussen de dakpannen van het dak en ook in de koeienstallen zaten meerdere spreekwennesten. In de sloten rond het plangebied werden wilde eenden, een zwanenpaar met jong en een meerkoetennest aangetroffen.

Op de weilandpercelen ten oosten van het bedrijf werden op enkele honderden meters afstand één alarmerende Grutto en een Tureluur waargenomen. Waarschijnlijk waren deze vogels uitgemaaid.

Ook tijdens het veldbezoek van 27 maart 2015 werd een aantal algemeen beschermde vogelsoorten aangetroffen, zoals Spreeuw, Houtduif, Tortel en Kauw. Op de weidepercelen aan de oostkant van het plangebied werden enkele zwanen en in de sloot aan de westzijde een Meerkoet gezien. Verder werden een Sperwer en enkele kokmeeuwen, overvliegend, waargenomen.

De plaats van het spreekwennest is op deze datum opnieuw onderzocht. Er werden geen invliegbewegingen van spreeuwen gezien, maar aangenomen mag worden dat het dak nog altijd een geschikte nestplaats aan deze soort biedt. Ditzelfde geldt voor de koeienstallen. Nesten van broedende vogels zijn beschermd en mogen niet vernietigd of beschadigd worden. Daarom dient de voorgenomen sloop van de opstallen buiten het broedseizoen van de Spreeuw (15 april t/m 15 juli) plaats te vinden.

Figuur 9: golfplaten dakbedekking van de af te breken opstallen.

Er zijn een aantal vogelsoorten, zoals Huismus en Gierzwaluw, waarvan de nesten jaarrond beschermd zijn. Tijdens de verschillende veldbezoeken in mei en juni 2013 zijn geen huismussen waargenomen. Tijdens het veldbezoek in maart 2015 werden enkele roepende huismussen gehoord aan de westkant van het plangebied, maar niet gezien.

De af te breken opstallen beschikken alle over een (kunststof) golfplaten dak (zie figuur 9). Ze zijn daardoor ongeschikt als broedlocatie voor de Huismus en de Gierzwaluw. De Huismus vindt zijn voedsel (bessen en zaden) op de grond. De af te breken bebouwing heeft ook geen functie als foerageerplek voor de Huismus. Het is daarom uitgesloten dat de voorgenomen maatregelen een negatief effect op de functionaliteit van het biotoop van deze soort hebben. De woning en aangebouwde stal beschikken over een pannendak en zijn wel geschikt voor de Huismus en Gierzwaluw. De woning en aangebouwde stal blijven echter ongemoeid.

De Gierzwaluw werd in mei/juni 2013 niet waargenomen binnen het plangebied. Er zijn ook geen aanwijzingen (mestsporen) gevonden die wijzen op het in gebruik zijn van de gebouwen bij de Gierzwaluw. De aanwezigheid van de Gierzwaluw wordt uitgesloten.

4.3.2 Vissen

Uit de bureaustudie blijkt dat de (streng) beschermde Kleine modderkruiper (FF-wet tabel 2) en Bittervoorn (FF-wet tabel 3, Rode lijst status 'kwetsbaar') voorkomen in de omgeving van het plangebied. Tijdens zowel de visinventarisatie van 31 mei 2013 als die van 27 maart 2015 is van deze beide soorten alleen de Kleine modderkruiper aangetroffen. Echter, de wetering langs de weg heeft een redelijke waterkwaliteit. Hier kan behalve Kleine modderkruiper ook de Bittervoorn voorkomen. Deze watergang staat in directe verbinding met de andere wateren van dit polderblok. In het verleden zijn door Watersnip vele honderden bittervoorns in dit polderblok overgezet tijdens een slootdemping bij het project 'Wiericke weide' nabij de sportvelden. Ook in de sloten aan de overzijden van het Laageind komen deze soorten voor, omdat de waterkwaliteit, de diepte van de sloot en de aanwezigheid van waterplanten een geschikt leefbiotoop vormen voor deze soorten.

Bij de visinventarisatie van 27 maart 2015 werden tevens een Zeelt en een Tiendoornige stekelbaars aangetroffen in de poldersloot aan de oostzijde van het plangebied.

Figuur 10: links - visinventarisatie in de poldersloot tussen de weidepercelen aan de oostzijde van het plangebied.
rechts – Kleine modderkruiper

Er zijn geen andere (streng) beschermde vissoorten aangetroffen binnen het plangebied en deze worden gezien de biotoopeisen ook niet verwacht.

4.3.3 *Amfibieën*

Tijdens de inventarisaties in 2013 is de algemeen beschermde Groene kikker waargenomen in de sloten binnen het plangebied. De verwachting is dat ook de Bruine kikker, Gewone pad en Kleine watersalamander (allen FF-wet tabel 1) voorkomen binnen het plangebied.

Uit de bureaustudie blijkt dat de streng beschermde Rugstreepad (FF-wet tabel 3, Habitatrichtlijn Bijlage IV en Rode lijst status 'gevoelig') voorkomt in en rond het plangebied.

In 2013 zijn tijdens de bezoeken in de avondschemering geen gewone padden of rugstreepadden op het erf aangetroffen. Rond het erf zijn ook geen groene kikkers gehoord. Bij het eerste bezoek in mei 2013 werden op ongeveer tweehonderd meter van de weg (Laageind) roepende rugstreepadden gehoord. Ook tijdens het tweede avondbezoek in 2013 is de Rugstreepad in een breder gebied waargenomen. Bij het onderzoek van maart 2015 was het nog te vroeg in het jaar om de Rugstreepad waar te kunnen nemen.

De sloten binnen het plangebied zijn niet geschikt als voortplantingsgebied voor de Rugstreepad. De Rugstreepad maakt voor de voortplanting gebruik van ondiepe poelen waarin het water snel opwarmt. Het water in de sloten en wetering is daar te diep voor en bovendien is de waterkwaliteit van de sloten van het plangebied onvoldoende.

Er kan echter niet worden uitgesloten dat de Rugstreepad gebruik maakt van het boerderij-erf en hier plaatsen voor overwintering vindt. De Rugstreepad kan zich ter overwintering ingraven in braakliggende grond/zand. Om te voorkomen dat de Rugstreepad zich gaat ingraven eind oktober/november dient voorkomen te worden dat er rond die tijd braakliggende hopen grond/zand op het terrein liggen. Ook moet voorafgaande en tijdens het voortplantings-seizoen (half april tot en met juli) voorkomen worden dat er tijdens de werkzaamheden poelen en plassen ontstaan op het perceel, in bijv. bandensporen, waarin de Rugstreepad eieren af kan zetten.

Er zijn verder geen streng beschermde amfibieën aangetroffen binnen het plangebied en deze worden ook niet verwacht gezien de biotoeisen van deze soorten.

4.3.4 *Zoogdieren*

Uit de bureaustudie blijkt dat de algemeen beschermde zoogdieren, Haas, Konijn en Mol (FF-wet tabel 1) voor kunnen komen binnen het plangebied. Tijdens de veldbezoeken zijn deze soorten niet waargenomen, maar er kan niet worden uitgesloten dat deze soorten aanwezig zijn.

Er zijn geen streng beschermde zoogdiersoorten waargenomen binnen het plangebied en deze worden ook niet verwacht, vanwege gebrek aan geschikt leefgebied voor deze soorten op deze locatie.

4.3.5 *Vleermuizen*

Hoewel vleermuizen zoogdieren zijn, worden deze vanwege hun afwijkende eigenschappen als afzonderlijke groep behandeld in deze rapportage. Alle vleermuizen die voorkomen in Nederland zijn strikt beschermd (FF-wet tabel 3 / Habitatrichtlijn Bijlage IV).

Uit de bureaustudie blijkt dat er verschillende streng beschermde vleermuissoorten voorkomen in de omgeving van het plangebied, zoals Gewone dwergvleermuis, Ruige dwergvleermuis, Laatvlieger, Rosse vleermuis, Baardvleermuis en Watervleermuis. Er is zowel in 2013 als in 2015 een indicierend vooronderzoek uitgevoerd met betrekking tot vleermuizen. Hierbij is middels de checklist van het Vleermuisprotocol van de Gegevensautoriteit Natuur geïnventariseerd welke functies het plangebied ten aanzien van vleermuizen zou kunnen vervullen.

In 2013 werd tijdens het avondbezoek voor zonsondergang gezocht naar mestsporen op de muren die zouden kunnen duiden op de aanwezigheid van vleermuizen. Deze zijn niet aangetroffen. Alle gebouwen op het voormalige boerderij-complex maken een goed onderhouden en nette indruk. Er zijn geen kieren of smalle gaten aangetroffen waardoor vleermuizen de

gebouwen of spouwmuur in kunnen (zie figuur 11). Deze situatie is onveranderd aangetroffen in 2015.

De houtwal langs de wetering aan de weg bestaat voornamelijk uit esdoorns en beuken en heeft geen hogere ouderdom dan dertig jaar. De bomen zien er vitaal uit dat en hebben nog een beperkte omvang.

Er werden geen holtes in stammen aangetroffen. Ook worden deze niet vermoed. De bomen zijn te jong op kieren en scheuren te verwachten waar boombewonende soorten in kunnen verblijven. In het vroege voorjaar van 2015 is deze houtwal gedund (zie figuur 6).

Figuur 11: daklijsten langs de woning zonder invliegopeningen of

nestsporen. Tijdens de avondinventarisatie in 2013 werden tegen het invallen van de schemering vanaf 22.15 uur diverse exemplaren van de Gewone dwergvleermuis visueel waargenomen tegen de avondlucht. De vleermuizen verschenen relatief laat ten opzichte van het tijdstip van geheel duister worden. Nergens kon een verband worden gelegd met mogelijk uitvliegen uit één van de gebouwen.

Een tweetal gewone dwergvleermuizen cirkelde minutenlang over het middendeel van het beschut gelegen erf rond de hooiberg en over de schuren. Vervolgens legden de exemplaren dan een route af langs de meer dan vijftig meter lange houtwal om dan te keren en weer dezelfde route te maken. Maximaal werden drie gewone dwergvleermuizen tegelijk gespot. Eén maal bracht een Laatvlieger een bezoek aan de houtwal. De houtwal biedt beschutting tegen de westenwind en vormt een prima omgeving voor fourageervluchten. Ook toen de duisternis compleet was, rond 22.45 uur bleven de vleermuizen met een zekere regelmaat gebruik maken van de vliegroute.

Tijdens het tweede avondbezoek in 2013 waren de vleermuizen ook zeer goed visueel te spotten. Rond 23.00 uur was een kleine groep gewone dwergvleermuizen te zien die duidelijk van boomgroep naar boomgroep vloog langs het Laageind. Boerderijstroken in het open polderland vormen in het algemeen foerageerroutes voor vleermuizen. Ze bestaan uit mozaïekvormige elementen waarin bebouwing en bomen elkaar afwisselen.

Binnen het plangebied waren in het eerste kwartier na zonsondergang 2 á 3 gewone dwergvleermuizen zichtbaar die rondjes rond de hooiberg en langs de houtwal vlogen. Deze houtwal is een interessante voedselbron.

De ruige dwergvleermuis, Rosse vleermuis, Baardvleermuis en Watervleermuis zijn tijdens het avondbezoek niet waargenomen. De verwachting is dat de Ruige dwergvleermuis ook

foeragerend voorkomt binnen het plangebied. Voor de Rosse vleermuis en de Baardvleermuis is het biotoop niet geschikt. Mogelijkerwijs komt de Rosse vleermuis wel op de achtergelegen weilanden voor. De brede watergang langs het Laageind kan als foerageergebied dienen voor de Watervleermuis. De overige watergangen zijn hier te smal voor.

4.3.6 Reptielen

Uit de bureaustudie blijkt dat de streng beschermde Ringslang (FF-wet tabel 3, Rode lijst status 'kwetsbaar') voor komt in de omgeving van het plangebied. Op enkele honderden meters ten westen van de locatie ligt de Enkele Wiericke met daarlangs de Prinsendijk. Langs de Enkele Wiericke wordt aan de Reewijkse zijde de Ringslang regelmatig waargenomen. Ook nabij het compensatiegebied de 'Wiericke Weide' is de Ringslang de afgelopen jaren regelmatig waargenomen door bewoners.

Binnen het plangebied bevinden zich geen geschikte plaatsen voor het afzetten van de eieren voor de Ringslang. Er zijn geen broeihopen, compostplekken of hopen ruige mest aanwezig. Het plangebied kan zou door de Ringslang incidenteel als foerageergebied gebruikt kunnen worden, hoewel de waterkwaliteit van de sloten niet optimaal is. Aangezien het aantal meters oever eerder toeneemt dan afneemt bij de nieuwe plannen zal ter plekke het (mogelijke) foerageergebied van de Ringslang niet in grootte afnemen. Bovendien is er voldoende alternatief foerageergebied voor deze soort in de directe omgeving. Bijvoorbeeld het gebied ten westen van het Laageind, dat tevens geschikter is als foerageerplek voor de Ringslang omdat de waterkwaliteit daar beter is, met meer diepte en vegetatie in de sloten.

4.3.7 Overige soorten

Uit de bureaustudie blijkt dat er vooral algemeen beschermde vlinders en andere insecten voor kunnen komen in en rond het plangebied. Uit de bureaustudie blijkt dat de streng beschermde Platte schijfhoren (FF-wet tabel 3, Habitatrichtlijn bijlage IV en Rode lijst status 'kwetsbaar') voor kan komen in de sloten in en rond het plangebied. De Platte schijfhoren heeft een voorkeur voor helder, stilstaand of zwakstromend water met een rijke plantengroei. De soort komt vooral voor in laagveengebieden, met name in wateren met een veenbodem. In de sloten in het plangebied zijn geen ondergedoken waterplanten waargenomen. De verwachting is dat de Platte schijfhoren gezien zijn biotoopeisen niet voorkomt in de sloten binnen het plangebied.

Er zijn binnen het plangebied verder geen beschermde overige soorten waargenomen en de verwachting is dat deze vanwege hun biotoopkenmerken ook niet voorkomen in het gebied.

5 Conclusies en aanbevelingen

In dit hoofdstuk volgt een opsomming van de conclusies en aanbevelingen. Daarnaast wordt er aangegeven of er bij het realiseren van de nieuwbouwplannen schade verwacht wordt aan de (streng) beschermde soorten binnen het plangebied.

5.1 Conclusies en aanbevelingen

- Het plangebied heeft geen directe relatie met beschermde gebieden (Natura 2000, beschermde natuurmonumenten, (P)EHS gebieden of ecologisch verbindingzones).
- Met name de weilandpercelen ten oosten van het bedrijf zijn geschikt als foerageergebied voor één van de doelsoorten van het Natura2000 gebied Broekvelden-Vettenbroek & Polder Stein, te weten de Smient. De Smient komt echter niet dichtbij menselijke activiteiten, bebouwing, wegen dan 50 meter. De nieuwe bebouwing zal niet buiten het reeds bestaande bebouwingslint komen. Hierdoor zal er geen schade ontstaan aan het foerageergebied van de Smient.
- Binnen het plangebied zijn enkele Rode lijstsoorten waargenomen of deze worden verwacht. Biotopen van Rode lijstsoorten zijn echter niet meer compensatieplichtig in het kader van het Provinciaal Compensatiebeginsel.
- De weilanden ten oosten van het plangebied maken deel uit van een ‘belangrijk weidevogelgebied’. De geplande nieuwbouw blijft binnen het reeds bestaande bebouwingslint van het Laageind en zal niet verder naar achter geplaatst worden dan nu het geval is. De bebouwing blijft binnen de reeds bestaande bebouwingscontour. Compensatie in het kader van het Provinciaal Compensatiebeginsel is daarom niet aan de orde.
- Voor de algemeen beschermde soorten (Groene kikker, Bruine kikker, Gewone pad, Kleine watersalamander, Haas, Konijn, Mol) geldt in geval van ruimtelijke ontwikkeling en inrichting een vrijstelling van de Flora- en faunawet. Er hoeft voor deze soorten geen ontheffing aangevraagd te worden. Wel dient voor deze soorten de algemene zorgplicht in acht genomen te worden.
- Indien bomen en struiken verwijderd worden, dient dit bij voorkeur buiten het broedseizoen van vogels te gebeuren, zodat overtreding van de FF-wet wordt voorkomen. Het broedseizoen loopt globaal van 15 maart tot 15 juli. De FF-wet hanteert echter geen standaard periode voor het broedseizoen; van belang is of een nest bewoond is. Indien een bewoond nest wordt aangetroffen, mogen er geen werkzaamheden uitgevoerd worden die het nest verstoren. Vogelnesten die jaarrond beschermd worden door de FF-wet, zijn niet aangetroffen binnen het plangebied.
Voor aanvang van werkzaamheden tijdens het broedseizoen dient een terzake kundige een inspectie uit te voeren ten aanzien van eventuele broedende vogels.
- De dakbedekking van de af te breken opstallen zijn niet geschikt als broedplek voor de Huismus en hebben ook geen functie als foerageerplek voor deze soort. De Gierzwaluw is niet aanwezig binnen het plangebied. Schade door de voorgenomen werkzaamheden aan deze soorten is dus uitgesloten.

- In de sloten binnen het plangebied is de beschermde Kleine modderkruiper aangetroffen en wordt de streng beschermde Bittervoorn verwacht. Voor werkzaamheden aan de sloten dient gewerkt te worden met een door de Rijksoverheid goedgekeurde gedragscode. Deze dient uitgewerkt te worden in een ecologisch werkprotocol. Door het dempen van sloten verdwijnt er geschikt leefgebied voor de Bittervoorn. Deze soort is compensatieplichtig. In principe wordt er binnen het plangebied zowel water gedempt als nieuw water gegraven. Het is echter belangrijk dat deze nieuwe sloten ook geschikt leefgebied gaan vormen. *Indien het mogelijk is om geschikt leefgebied te realiseren voorafgaande aan het dempen van het bestaande leefgebied zal er geen schade ontstaan aan de gunstige staat van instandhouding van de populatie. Hiervoor dient een compensatieplan te worden opgesteld. Indien dit niet mogelijk is dient men een ontheffing aan te vragen. Mogelijk dient hiervoor eerst nog aanvullend ecologisch onderzoek naar de Bittervoorn verricht te worden. Het beoordelen van een ontheffingsaanvraag door de Rijksdienst van Ondernemend Nederland duurt momenteel een half jaar.*
- In en rond het plangebied komen een aantal streng beschermde vleermuissoorten voor. Uit het bouwkundig onderzoek is gebleken dat er geen geschikte verblijfgelegenheden zijn voor gebouwbewonende soorten. De gebouwen kunnen zonder problemen worden afgebroken. Ook in de aanwezige bomen zijn geen verblijfsgelegenheden gevonden voor boombewonende soorten. Deze worden ook niet verwacht. De hoge bomen in de houtwal aan de westkant van het plangebied hebben wel een functie als vlieg- en foerageer voor vleermuissoorten. Deze houtwal is recentelijk gedund maar blijft bij de vigerende plannen gehandhaafd. De houtwal aan de westzijde en de hoofdwatergang met de rijen knotwilgen langs de weg, die eveneens gehandhaafd blijven, vormen een belangrijk en permanent onderdeel van het biotoop van de vleermuizen in deze omgeving. Het verwijderen van de overige groenelementen voor de bouw van de woning zal de duurzame staat van instandhouding van de vleermuispopulaties langs het Laageind niet aantasten. Bij de vigerende plannen hebben de nieuwbouwplannen geen invloed op de gunstige staat van instandhouding van de vleermuispopulaties.

Om lichtverstoring tijdens bouwactiviteiten zo veel mogelijk te beperken dient verlichting op bouwplaatsen binnen het plangebied tijdens de schemering en de periode van duisternis gedimd te zijn. Voorkomen moet worden dat de lampen om de omgeving gericht zijn. Geadviseerd wordt om na realisatie van de woningen led-verlichting aan te brengen als buitenverlichting, omdat deze een minder groot storend effect op foeragerende vleermuizen hebben.

- Het plangebied zou door de streng beschermde Ringslang incidenteel als foerageergebied gebruikt kunnen worden, hoewel de waterkwaliteit van de sloten niet optimaal is. Door de uitvoering van de nieuwe plannen zal het foerageergebied van de Ringslang niet in grootte afnemen. Bovendien is er voldoende alternatief en geschikter foerageergebied in de omgeving aanwezig, zoals aan de westkant van het Laageind. Er zal dus door de voorgenomen maatregelen geen schade ontstaan aan het foerageergebied van de Ringslang.
- De Rugstreeppad komt in de omgeving van het plangebied voor. De wetering en de sloten binnen het plangebied zijn niet geschikt als voortplantingsbiotoop voor de Rugstreeppad, maar de soort kan zich binnen het plangebied wel ter overwintering ingraven in braakliggende grond/zand. Daarom wordt geadviseerd om geen grond/zand braak te laten liggen op het moment dat de Rugstreeppad zich gaat ingraven eind oktober/november. Daarnaast wordt geadviseerd om gedurende de werkzaamheden te voorkomen dat er poelen en plassen ontstaan op het perceel, in bijv. bandensporen, voorafgaande en tijdens het voortplantingsseizoen, van half april tot en met juli.

5.2 Algemene Zorgplicht

Voor alle planten- en diersoorten geldt de algemene zorgplicht die is opgenomen in artikel 2 van de Flora- en faunawet. Deze bepaalt dat een ieder die weet dat zijn of haar handelen nadelige gevolgen voor flora en/of fauna kan hebben, verplicht is om maatregelen te nemen (voor zover redelijkerwijs kan worden gevraagd) die deze negatieve gevolgen zoveel mogelijk voorkomen, beperken of ongedaan maken.

In het kader van de zorgplicht wordt geadviseerd om in de nieuwbouw mogelijkheden te houden voor vogels om onder de dakpannen te broeden. Dit kan door het plaatsen van enkele speciale mussenpannen.

Tevens wordt geadviseerd om in de nieuwe bebouwing invliegopeningen te maken voor vleermuizen, zodat deze in de spouwmuur kunnen komen. Dit kan door het open laten van enkele stootvoegen. Het is ook mogelijk speciale vleermuiskasten in te bouwen.

Met oog op de Ringslang wordt geadviseerd de nieuwe oevers een natuurvriendelijke inrichting te geven, met oog op uitbreiding van het foerageergebied van deze soort.

6 Bronnen

Geraadpleegde literatuur

1. ANWB, *Topografische Atlas Zuid-Holland 1:25.000*, 2004.
2. Dienst landelijk gebied, *Handreiking Flora- en faunawet oktober 2006*
3. Ministerie van Landbouw, natuurbeheer en voedselkwaliteit, *Rode Lijsten*, Den Haag, 2004
4. Vleermuisvakberaad Netwerk Groene Bureaus, Zoogdiervereniging en Gegevensautoriteit Natuur 2013. *Vleermuisprotocol, maart 2013*.
5. Provincie Zuid-Holland, *Ecologische verbindingzones in Zuid-Holland, Aanwijzingen voor inrichting en beheer*, 1998.
6. Watersnip Advies, *Landschapskwaliteiten Veenweiden Reeuwijk*, Reeuwijk, april 2008
7. Provincie Zuid-Holland, *Beleidsregel Compensatie Natuur, Recreatie en Landschap Zuid-Holland 2013*, Den Haag, 21 mei 2013.
8. IMOSS, *Ontwikkelingsvisie Laageind 14 Driebruggen*, 3 juni 2013

Geraadpleegde internetsites:

9. www.rijksoverheid.nl
10. www.ravon.nl
11. www.vleermuis.net
12. www.zuid-holland.nl
13. waarneming.nl

Watersnip Advies

Advies voor ecologie, landschap, water en recreatie

's-Gravenbroekseweg 154
2811 GK Reeuwijk
+31 (0)182-395460
www.watersnip.info
advies@watersnip.info

